

Jadwiga Kaulfürstowa

Činnost Jazykového centra WITAJ při zachovávaní a šíření lužické srbštiny

Článek 26 Základní listiny lidských práv hovoří, že „každý má právo na vzdělání“. Ochrana menšin jako součást lidských práv garantuje autochtonním národním menšinám právo na vzdělání, školy a výuku v mateřském jazyce – tedy jednoho ze základních práv, která jsou zakotvena v *Chartě autochtonních národních menšin/národnostních skupin v Evropě*.¹ *Právo na vzdělání autochtonních národních menšin národnostních/skupin v Evropě* vidí vzdělání jako základní nabídku pro národnostní menšiny a s tím související zodpovědné vzdělávání národnostních menšin jako bytostný rámec.² Vzdělávání je viděno jako proces celoživotního učení každého jednotlivce, které obsahuje vzdělávání v raném a předškolním věku, primární, sekundární a terciární vzdělávání, vzdělávání připravující na budoucí povolání, vzdělávání a další vzdělávání dospělých a neformální vzdělávání. V tomto článku informujeme o aktivitách a přínosu Jazykového centra WITAJ v Budyšině (Bautzen) a Chutěbuzí (Cottbus), který je zodpovědný pro tyto shora zmíněné mezinárodní zásady vzdělávání menšin a zároveň si klade za důležitý úkol zachovávat a rozšiřovat lužickou srbštinu.

Možnosti předškolního, školního a univerzitního vzdělávání v lužické srbštině

Ve školách v Horní a Dolní Lužici se většina z 1.300 dětí, které se učí lužickou srbštinu,³ vzdělává podle

¹ *Charta autochtonních, národnostních menšin/národnostních skupin v Evropě*. Vydala Federální unie evropských národních skupin/ Mládež evropských národních skupin. Budyšin 2006, str. 8.

² *Právo evropských autochtonních národních menšin/ národnostních skupin v Evropě*. Vydala Federální unie evropských národních skupin/ Mládež evropských národních skupin. Tallin 2007, str. 7, 10.

³ Srovnej. Jadwiga Kaulfürstowa: *Statistika serbsce so kubłacych žłobikowych a pěstowarskich dźěci w Hornjej Łužicy*. In: *Serbska šula* 63 (2010) 2, S. 47–51.

⁴ Viz informativní brožūra: *WITAJ. Sprachen können, das ist cool!* Budyšin, Jazykové centrum WITAJ 2006; *WITAJ*. Budyšin, Serbske šulske towarstwo 2009. Všeobecný přehled k lužickosrbskému vzdělávání ve školách je k dispozici na internetové straně <http://www.recny-centrum-witaj.de/index.php/hsb/serbscina-w-pestowarni>.

Detailnější informace: *WITAJ-projekt w pěstowarnjach Hornjeje a srjedźneje Łužicy – mjezybilanca a zhladowanje do přichoda / Das WITAJ-Projekt in Kindertagesstätten im Freistaat Sachsen – Zwischenbilanz und Ausblick in die Zukunft*. Odborná konference konaná 20. září 2008 v Čisku (= Dokumentace; 5). vydavatelka Jadwiga Kaulfürstowa. Budyšin, Jazykové centrum WITAJ 2008; *Das bilinguale Sprachprogramm WITAJ in der Kindertagesstätte und in der Schule in der Niederlausitz. Einblicke und Ausblicke* (=Dokumentace; 4). Vydavatelka Madlena Norbergowa. Budyšin, Jazykové centrum WITAJ 2006; Jana Šoćina / Ludmila Budarjowa: *Nauka oraz nauczanie języka serbołużyckiego – ewaluacja koncepcji „Witaj“ i „2plus“*. V: *Zeszyty Łużyckie* 42 (2008), s. 41–74.

⁵ Všeobecné informace o srbskéjazyčném vzdělávání ve školách je možno nalezť: www.recny-centrum-witaj.de/index.php/hsb/serbscina-w-suli.

⁶ Olga Gazsi: *2plus. Schultartübergreifendes Konzept. Die zweisprachige sorbisch-deutsche Schule für allgemeinbildende Schulen im sorbischen Siedlungsgebiet*. Sächsisches Staatsinstitut für Bildung und Schulentwicklung 2005.

modelu *WITAJ*.⁴ Na základě tohoto modelu hovoří vychovatelka se všemi dětmi – bez rozdílu, zda mají srbsky nebo německy hovořících rodiče výlučně lužickosrbsky. Tato metoda imerze [*imergere* = ponořit se (do cizojazyčného světa)] je mezinárodně používaná metoda, která se ukazuje jako nejefektivnější při osvojování cizí řeči v raném věku. ukázala. Jazyková výuka v těchto školách vytváří prostředí, ve kterém se srbštinu bez problémů mohou naučit i děti z německých rodin, které mohou později absolvovat výuku ve škole v lužické srbštině.

Ve školách⁵ v sídelní oblasti Lužických Srbů v Horní Lužici – na základních a středních školách– je výuka koncipována podle konceptu *2plus*.⁶ Lužická srbština je používána jako vyučovací jazyk v různých předmětech a tímto má být dosažena kompletní dvojjazyčnost všech žáků a studentů. Základ pro tuto intenzivní srbskojazyčnou výuku na školách v Dolní Lužici tvoří bilingvistický jazykový program *WITAJ*.⁷ Podle koncepce *2plus* a programu *WITAJ* se vyučuje 1.300 žáků základních a středních škol. Vedle tohoto modelu je lužická srbština vyučována na školách jako cizí jazyk. Této výuky se účastní celkem 2.700 dětí a mládeže.

Na Univerzitě v Lipsku garantuje Sorabistický institut studium učitelství pro předmět lužická srbština jako filologický studijní obor „Sorabistika“

Sami Srbové nemají bezprostřední vliv na vyučované obsahy.⁸

Založení jazykového centra WITAJ

Jazykové centrum WITAJ (RCW) bylo založeno v roce 2001 a jeho hlavním úkolem je „zachovat, zprostředkovat a podporovat hornolužickou a dolnolužickou srbštinu a tímto přispívat ke zvyšování srbské národní identity.“⁹ O založení rozhodla rada Nadace srbského národa v roce 2000.

Vytvoření této nové instituce bylo umožněno sjednocením podobných pracovišť Domowiny. V roce 2003 bylo začleněno Jazykové centrum pod zastřešující organizaci Domowiny a od této doby působí jako samostatné oddělení Domowiny. Hlavním sídlem Jazykového centra WITAJ je Budyšin s odnožkou pro dolnolužickou srbštinu v Chotěbuzu. Instituce celkem disponuje 27,5 pracovních pozic v oblastech vývoj jazyka/pedagogika, práce s veřejností, vědecká práce, a projektová práce v Dolní Lužici, jazykový marketing, vědecká a projektová práce Horní Lužice, Internát Srbského gymnázia v Budyšině a Dolnosrbský internát v Chotěbuzu. V čele instituce působil jako ředitel Rafael Wowčer. Od září roku 2009 stojí v čele instituce dr. Beata

⁷ Madlena Norberg: *WITAJ in Brandenburg. Stand und Weiterentwicklung eines erfolgreichen bilingualen Sprachprogramms*. Bautzen, WITAJ-Sprachzentrum 2010.

⁸ Právo na sebeurčení a právo Srbů rozhodovat o svých školních a vzdělávacích náležitostech bylo cílem iniciativy z roku 2007 „Naše šule – šule za žiwjenje“ (Naše školy – náš život) . K realizaci cílů ale bohužel nedošlo. Záměry této iniciativy jsou zveřejněny v: „Naše šule – šule za žiwjenje“. *Informacija za staršich a dalších zajimcow (Naše školy-náš život. Informace pro rodiče a další zájemce*. Vydala. Iniciativní skupina „Naše šule – šule za žiwjenje“ pod vedením Manuely Smoliny. Budyšin 2007, str. 18/19.

⁹ Stanovy Jazykového centra WITAJ, vydalo Svazové představenstvo Domowiny na základě rozhodnutí Rady Nadace pro Srbský národ 13.11.2000.

Brězanowa. Činnost Jazykového centra WITAJ a zároveň i všechny jeho produkty financuje Nadace pro srbský národ, příspěvková organizace Spolkové vlády a spolkových zemí Saska a Braniborska.

Pracovní okruhy Jazykového centra WITAJ

Odpovědně na zmíněnou deklaraci práv autochtonních menšin na vzdělání v mateřském jazyce je právě jazykové vzdělávání srbskojazyčných dětí a mládeže hlavním bodem činnosti Jazykového centra WITAJ. Centrum neprovozuje žádnou přímou činnost v oblastech školek a škol, jeho pomoc je hlavně v zpřístupňování a vytváření didaktických učebních materiálů a organizace neformálního vzdělávání ve formě nejrůznějších projektů. Vedle své činnosti v oblastech školek a škol obsahuje činnost Jazykového centra WITAJ i další oblasti, které se dotýkají celoživotního vzdělávání v srbskojazyčném kontextu.¹⁰ Tyto oblasti jsou pokrývány v Horní i Dolní Lužici.

Vytváření pomůcek pro žáky a učitele pro školní potřebu

Jazykové centrum WITAJ zabezpečuje produkci všech učebních pomůcek pro žáky i učitele v hornolužické i dolnolužické srbštině. Tyto učební materiály jsou používány ve školách spolkových zemí Sasko a Braniborsko od 1. do 12. popřípadě 13. Třídy. Každý rok tak vzniká okolo 45 titulů. Zde se jedná především o učebnice, pracovní sešity, pracovní listy, didaktické pomůcky pro učitele, slovníky, terminologie, nová media, ale i menší produkty jako je srbský školní deník nebo záložky do knih se srbskou tematikou. Okolo dvou třetin těchto produktů vychází ve spolupráci s Domowinou. Zbývající jednu třetinu vydává Jazykové centrum WITAJ samostatně. U vyučovacích materiálů se jedná především o vlastní publikace: učebnice a pracovní sešity pro předmět srbština (zde je nabízena různá jazyková úroveň pro rodilé mluvčí, ale i pro žáky, kteří mají mateřský jazyk jiný a pro takzvané přidružené žáky), učebnice dějepisu, hudbu, lužickosrbské slovníky a terminologie k nejrůznějším předmětům. Tyto produkty koncipuje Jazykové centrum WITAJ podle požadavků učebních osnov. Ve spolupráci s externími autory – v první řadě se jedná o praktikující a bývalé učitele – jsou vytvářeny nejprve manuskripty, které jsou později zpracována do tisku.

Součástí produkce Jazykového centra WITAJ jsou i licenční překlady pro předměty jako matematika, biologie, zeměpis apod. Překládány jsou učebnice, které vyšly původně v německém jazyce a tyto jsou překládány odborníky do srbštiny a v Jazykovém centru WITAJ lektorovány. Díky rozsáhlé činnosti při této lektorské činnosti odborných textů se zaměstnanci jazykového centra podílejí na vývoji hornolužické a dolnolužické srbštiny. Proto jsou zástupci jazykového centra rovněž zastoupeni v jazykové komisi obou srbských jazyků.

¹⁰ Detailní přehled je na naší internetové prezentaci www.witaj-sprachzentrum.de.

Vydávání pedagogických časopisů

Čtvrtletně vycházející *Serbska šula (Srbská škola)* je pedagogický časopis určený učitelům a vychovatelům. Příspěvky zde vycházejí v hornolužické ale i dolnolužické srbštině. Časopis vychází již 63 let a obsahuje vědecké příspěvky a příspěvky z praxe k nejrůznějším pedagogickým tématům, přičemž v centru zájmu stojí v první řadě lužickosrbský jazyk a vzdělávání v lužické srbštině.

Pro žáky 1. až 8. Ročníku vychází hornolužické srbštině časopis *Płomjo* (58. ročník) a v dolnolužické srbštině vychází časopis *Płomje* (53. ročník). Oba časopisy jsou koncipovány podobně a část příspěvků je identická. Obě redakce se snaží rozšiřovat jazykové schopnosti čtenářů, zároveň se i přizpůsobují různým jazykovým a věkovým rozdílům malých čtenářů. Čtenáři zde nacházejí poutavé příběhy a komisy, poučné příspěvky z oblastí přírodních věd a historie, návrhy k náplni volného času, nejrůznější hádanky, vtipy a rébusy.

Informační časopis *Lutki* (9. ročník) se soustředí na problematiku vzdělávání a výchovy předškolních dětí. Vychází čtvrtletně ve třech vydáních pro Dolní Lužici, Horní Lužici a pro vychovatelky. Přímou cílovou skupině – rodičům, dětem, vychovatelkám – jsou nabízeny odborná témata a pokyny k srbsko-jazyčné výchově, jednoduchá vyprávění, omalovánky, návrhy ke kreativním výtvorům a pokusům, jakožto i pomůcky k podpoře jazykové výuky v předškolních zařízeních.

Produkce didaktických materiálů pro předškolní zařízení

I když tato činnost nepatří k přímému těžišti naší činnosti, zprostředkována Jazykové centrum WITAJ i materiály, které podporují jazykovou výuku a výchovu ve školkách. Sem patří mezi jinými bohatě ilustrované knihy a sešity, které podporují rozvoj jazyka. V některých produktech získají rodiče dětí krátký překlad obsahu. Zvláštní knížky jsou určeny vychovatelkám. Z jedné strany obsahují text příběhů a z druhé strany jsou ilustrovány obrázky, které napomáhají dětem v pochopení děje. Vedle prostředků, které podporují rozvoj jazyka u dětí, je třeba ještě zmínit figurku jménem WITKO. Jedná se o maskota celého projektu WITAJ. Tento malý hadrový chlapec hovoří pouze srbsky a slouží dětem ve školce vedle vychovatelek jako dodatečný srbsky hovořící partner. Písnička, které WITKA doprovází je ve školkách dětmi velice oblíbená.

Akce podporující jazyk ve školkách

Jazykové centrum WITAJ rovněž snaží podporovat podle svých možností srbskojazyčnou výchovu ve školách. V Braniborsku, kde se srbštinu vychovatelky samy nejprve musí naučit, je braniborskou zemskou vládou podporován program *Efektivní zprostředkovávání srbštiny ve školách*. V praxi to znamená, že Srbové-rodilí mluvčí pravidelně navštěvují školky, aby se srbsky mluvícími dětmi hovořili. Podobná opatření probíhají za pomoci mladých Lužických Srbů v Sasku. Tito mladí lidé takto pracují o prázdninách. Někdy jsou organizovány výlety pro školky a tyto výlety podporují osvojování srbštiny ve školách – například formou loutkového divadla – Witko zde vystupuje jako hlavní postava.

Projektová práce

Jak je formulováno v *Právech na vzdělávání autochtonních národních menšin v Evropě*,¹¹ je vedle předškolního vzdělávání rovněž kladen důraz na neformální vzdělávání. Takto vytváří Jazykové centrum WITAJ ve svých projektech, které se odehrávají mimo školky a školy, prostředí, kdy se mohou děti a mládež pohybovat v srbsko-jazyčném prostředí. Tyto kontakty s autentickým srbským prostředím, např. prázdninové tábory, jsou pro děti velice důležité, protože jinak přicházejí se srbštinou pouze málo do kontaktu. Projekty, které podporují srbský jazyk, poskytuje Jazykové centrum WITAJ pro všechny věkové skupiny – od prvních tříd základních škol až po maturanty. Příklady takovýchto projektů mohou být olympiády ve čtení, knižní večery, divadelní a filmové projekty, jazykové tábory nebo slavnosti lužickosrbského jazyka.

Práce s mládeží

Mládež je věková skupina, které by každá národní menšina měla věnovat zvýšenou pozornost. V tomto věku se vyvíjí vlastní (tedy i národní) identita jednotlivce. Srbské přísloví praví: jak se mladý naložíš, tak se jako starý uložíš. U Lužických Srbů existuje mnoho skupin, které pracují s mládeží. Jazykové centrum WITAJ má úzký kontakt s Domowinou jakožto k Srbskému mládežnickému spolku Pawk (Pavouk). Skutečnost, že zaměstnanci PAWKu pracují v prostorách Jazykového centra WITAJ hovoří sám za sebe.

Jeden z nosníků práce s mládeží Jazykového centra WITAJ je Dolnosrbský internát Chotěbuzu a Internát Srbského gymnázia v Budyšině. Jazykové centrum WITAJ je jejich nositelem a garantuje i jejich pedagogickou práci. Srbský pedagogický personál zabezpečuje srbské prostředí v obou domech a realizuje nejrůznější projekty.

Vedle toho se Jazykové centrum WITAJ soustředí i na práci s mládeží, které má co dočinění s budoucími pracovními místy. Na středních školách v Kulově (Wittichenau) a Worklecích

¹¹ *Právo na vzdělání autochtonních národnostních menšin/národních skupin v Evropě*. Vyd. Federalistická unie národnostních menšin v Evropě. Tallinn 2007, S. 8.

(Räckelwitz) působí srbská sociální pracovnice. V sídle budyšínského Jazykového centra WITAJ již po mnoho let absolvuje mládež praxi pro své studijní obory. V Horní i Dolní Lužici mohou mladí lidé absolvovat v Jazykovém centru WITAJ Dobrovolný sociální rok v oblasti kultury. Takto je mládeže podporován budoucí zájem práce v srbských institucích.

Práce s budoucími vychovatelkami

Jazykové centrum WITAJ sice není samo nositelem a zřizovatelem školek a předškolních zařízení, přesto se snaží získat mládež pro budoucí povolání vychovatelů a vychovatelek ve školkách. Má úzký kontakt ke studentům těchto oborů a nabízí podporu při odborné problematice, zprostředkovává mezi zřizovateli a organizuje odborné vzdělávací semináře se specializací na srbskojazyčnou výchovu dětí a mládeže.

Další vzdělávání

Rovněž v oblasti přípravy na budoucí povolání se Jazykové centrum WITAJ snaží nabízet studijní místa. Pravidelně se konají semináře pro srbské pedagogy – obzvláště ve spojení s nově vzniklými učebními materiály. V první řadě jsou organizovány semináře pro vychovatele, kteří pracují ve školkách, v jeslích a školních družinách. Tematicky jsou tyto semináře zaměřeny na srbskojazyčnou výchovu a zvláštní podpora srbskojazyčnému vývoji dětí. V oblasti Dolní Lužice jsou vychovatelkám nabízeny rovněž jazykové kurzy.

Jazykové kurzy

V pojetí vzdělávání jako uceleného a celoživotního procesu, nabízí Jazykové centrum WITAJ rovněž svoje služby v oblasti vzdělávání dospělých. Nabízeny jsou nejrůznější jazykové kurzy, které mohou sloužit například pro rodiče dětí, které se ve škole nebo ve školce učí lužickou srbštinu. Tyto kurzy jsou orientovány podle *Společného evropského referenčního rámce pro cizí jazyky*. Účastníci mají možnost skládat zkoušky podle dané úrovně.

Jazykový marketing

Jazykové kurzy patří bezpochyby k jazykovému marketingu. Tento má v oblasti lužické srbštiny nejdůležitější úkol – a sice propagovat ve veřejném ale i soukromém životě tento jazyk. Jde o reklamu pro vychovávání dětí se schopností hovořit lužickou srbštinou. K této výchově má docházet jak v rodině, ale i ve vzdělávacích institucích, v kulturních oblastech, v oblasti zaměstnání – přítomnost (korektní) srbštiny je důležitá rovněž v každodenním veřejném životě – ať už na ukazatelích, nápisech na veřejných budovách, nebo v úředních dopisech. Jsou názory, že

by v této problematice mělo Jazykové centrum WITAJ vystupovat více ofenzivně. První krok v tomto směru bude podniknut ve formě široké ankety, která bude probíhat po celé Lužici na základě studie *Delphi*.

Vědecká práce

Úkoly vědeckých zaměstnanců Jazykového centra WITAJ se zaměřují především na všechny zmíněné oblasti. Jádrem je srbskojazyčná výuka a výchova ve školách a předškolních zařízeních a tento výzkum je velice silně orientován na praxi. Jsou vytvářeny koncepce a jejich evaluace. Semináře určené dalšímu vzdělávání učitelů a pedagogických pracovníků, přednáškové řady, jakožto i spolupráce se saskými a braniborskými školskými a kulturními institucemi, spolupráce se Sorabistikou Univerzity v Lipsku, to vše patří k činnosti vědeckých pracovníků jazykového centra, přičemž role jazykového centra je různá, od funkce spolupráce, poradní funkce, až po funkci rozhodovací.

Závěrečná poznámka

V roce 2011 oslaví Jazykové centrum WITAJ deset let svého působení. Bezpochyby bylo v mnoha oblastech dosaženo dobrých výsledků. Lužičtí Srbové tak mohou: „zachovávat a rozvíjet svoji identitu, kulturu, jazyk historii, svébytnost, tradici, kulturní dědictví.“¹² Doufejme, že v dnešní době hledání finančních úspor Nadace pro srbský národ, v době diskuze o restrukturalizaci srbských institucí, nebudou podmínky pro činnost Jazykového centra WITAJ ohroženy a naopak, že bude jeho práce podporovány.

Literatura

- Budarjowa, Ludmila / Šoćina, Jana: *Nauka oraz nauczanie języka serbołużyckiego – ewaluacja koncepcji „Witaj“ i „2plus“*. V: *Zeszyty Łużyckie* 42 (2008), s. 41–74.
- *Charta der autochthonen, nationalen Minderheiten/Volksgruppen in Europa*. vyd.. Föderalistische Union Europäischer Volksgruppen / Jugend Europäischer Volksgruppen. Bautzen/Budyšin 2006.
- *Das bilinguale Sprachprogramm WITAJ in der Kindertagesstätte und in der Schule in der Niederlausitz. Einblicke und Ausblicke* (= Dokumentacija; 4). Wud. Madlena Norbergowa. Budyšin, Rěčny centrum WITAJ 2006.
- *Das Recht auf Bildung der autochthonen, nationalen Minderheiten/Volksgruppen in Europa*. Vyd. Föderalistische Union Europäischer Volksgruppen. Tallinn 2007.
- Gazsi, Olga: *2plus. Schulartübergreifendes Konzept. Die zweisprachige sorbisch-deutsche Schule für allgemeinbildende Schulen im sorbischen Siedlungsgebiet*. Sächsisches Staatsinstitut für Bildung und Schulentwicklung 2005.
- Kaulfürstowa, Jadwiga: *Statistika serbsce so kubłacych žłobikowych a pěstowarskich dźěci w Hornjej Łužicy*. In: *Serbska šula* 63 (2010) 2, S. 47–51.
- *Naše šule – šule za žiwjenje. Informacija za staršich a dalšich zajimcow*. Vyd. Inicijativní skupina „Naše šule – šule za žiwjenje“ pod nawodom Manuele Smolineje. Budyšin 2007.

¹²*Právo evropských autochtonních národních menšin/národností v Evropě*. Vydala Federální unie evropských národních skupin/ Mládež evropských národních skupin. Tallin 2007, S.7.

-
- Norberg, Madlena: *WITAJ in Brandenburg. Stand und Weiterentwicklung eines erfolgreichen bilingualen Sprachprogramms*. Bautzen, Jazykové centrum WITAJ 2010.
 - *WITAJ*. Budyšin, Serbske šulske towarstwo 2009.
 - *WITAJ. Sprachen können, das ist cool!* Budyšin, Jazykové centrum WITAJ 2006
 - *WITAJ-projekt w pěstowarnjach Hornjeje a srjedźneje Łužicy – mjezybilanca a zhladowanje do přichoda / Das WITAJ-Projekt in Kindertagesstätten im Freistaat Sachsen – Zwischenbilanz und Ausblick in die Zukunft*. Odborná konference 20. září 2008 v Čisku (= Dokumentacija; 5). Vyd. Jadwiga Kaulfürstowa. Budyšin, Jazykové centrum WITAJ 2008.
 - www.recny-centrum-witaj.de / www.witaj-sprachzentrum.de.

Shrnutí

Jazykové centrum WITAJ bylo založeno v Budyšině (Bautzen) a Chotěbuzu (Cottbus) v roce 2001 a hlavním cílem je uchování, podpora a šíření hornolužické a dolnolužické srbštiny a tím i upevnění národního sebevědomí Lužických Srbů. Jazykové centrum WITAJ produkuje a spoluvytváří školní učebnice, manuály pro učitele a didaktické pomůcky pro pedagogy působící v předškolních zařízeních. V oblasti neformálního vzdělávání organizuje pedagogické semináře, je nositelem obou srbských internátů. Vědeckou práci garantuje tým vědeckých pracovníků. Pro dospělé jsou nabízeny jazykové kurzy a kurzy dalšího vzdělávání učitelů a vychovatelů.

Svou prací a výsledky se jazykové centrum WITAJ snaží zabezpečit pro srbský národ zásady, které jsou zakotveny v *Právu na vzdělání evropských autochtonních národních menšin/národnostních skupin v Evropě*.

Překlad: Pavel Šlechta